

פרדס השבוע

הרב דוד שושנה שליט"א

פרשת שופטים
ר"ח אלול תש"פ

א.כף זכות

**שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ
נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשִּׁפְטֵי צְדָק:**

מובא במדרש תנחומא (סימן ד):

ושפטו את העם משפט צדק. שיהיו מטין את העם לכף צדק. אמר רבי יהודה ברבי שלום: שיהיו מטין ומלמדין עליהם זכות לפני הקדוש ברוך הוא. ממי אתה למד? מגדעון בן יואש, שבימיו היו ישראל בצרה, והיה הקדוש ברוך הוא מבקש אדם שילמד עליהם זכות ולא היה מוצא, שהיה הדור דל במצות ובמעשים. כיון שנמצא זכות בגדעון, **שלמד עליהם זכות**, מיד נגלה עליו המלאך, שנאמר: ויבא אליו מלאך ה', ויאמר לו, לך בכחך זה (שופטים ו, יד), בכח זכות שלמדת על בני. הוי, ושפטו את העם משפט צדק, שיהיו מלמדין זכות על הדור:

וגם כתוב בשבועות (ל, א):

ת"ר בצדק תשפוט עמיתך (ויקרא יט, טו) שלא יהא אחד יושב ואחד עומד אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך ד"א בצדק תשפוט עמיתך הוי דן את חבריך לכף זכות.

ומסביר רש"י:

הוי דן את חבריך לכף זכות. ולא בדין בעלי דינים הכתוב מדבר אלא ברואה חבירו עושה דבר שאתה יכול להכריעו לצד עבירה ולצד זכות, הכריעו לזכות ואל תחשדהו בעבירה:

וזה מה שכתוב באבות (א, ו):

יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי קבלו מהם. יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכף זכות.

לפעמים קשה מאד לדון לכף זכות במעשה עצמו.

וי"מ (בשם השפת אמת) מאמר המשנה שדייקו למה לא אמר את "כל אדם" אלא "כל האדם", לומר שאין לדון את האדם לרע, לפי פעולותיו הפרטיות הרעות אלא יש להבחין בו, בכל הקף פעולותיו שבזדאי יש בהם טובות, כלומר צריך לדון את האדם בכללותו "כל האדם" ולא פרט ממנו. ואם ידון כן, בזדאי ימצא מעלות המכריעים לדון את כל האדם לכף זכות.

ומובא במדרש משלי (יא):

"שוחר טוב יבקש רצון" (יא, כז). אם ראית אדם שהוא מדבר טוב על חברו, מלאכי השרת מדברין עליו טוב לפני הקב"ה, כמד"א (שמות לג, יט): "וחנותי את אשר אחון".

וגם מי שדן חברו לכף זכות, כתוב בשבת (קכז, ב):

ת"ר הדן חברו לכף זכות דנין אותו ומעשה באדם אחד (בשאלות פרשת שמות הגירסא היא: מעשה ברבי עקיבא בן יוסף) שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום שלש שנים ערב יוה"כ אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני אמר לו אין לי מעות אמר לו תן לי פירות אמר לו אין לי תן לי קרקע אין לי תן לי בהמה אין לי תן לי כרים וכסתות אין לי.

הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני

מגדים והלך לו לביתו.

אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי אין לי מעות במה חשדתני אמרתי שמא פרקמטיא (סחורה) בזול נזדמנה לך ולקחת בהן ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרת לי אין לי בהמה חשדתני אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרת לי אין לי קרקע במה חשדתני אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים היא ובשעה שאמרת לי אין לי פירות במה חשדתני אמרתי שמא אינן מעושרות ובשעה שאמרת לי אין לי כרים וכסתות במה חשדתני אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים.

א"ל העבודה כח היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות.

שנזכה תמיד להצליח לדון לכף זכות בע"ה, כדי שהקב"ה יתנהג עמנו מדה כנגד מדה.

ב. בכל שעריך

כתוב בספר נתיבות שלום על הפסוק (עם כמה דילוגים):

צ"ב אומרו תתן לך בכל שעריך בלשון יחיד, שהרי מצות מינוי הדיינים היא מצוה המוטלת על הרבים. ואיתא ע"ז מהגה"ק רבי חיים ויטל ז"ל, וכן כתב בשל"ה הק' ובעוד ספה"ק דיש לאדם כמה שערים שער הראות שער השמע שער הריח שער הדיבור ושער המישוש וצריך שיעשה אדם בעצמו דייני על כל עניניו ויפקח עיניו. וזה שנאמר תתן לך לשון יחיד שמדבר לכל אדם מישראל שיגדור בכל שעריך, ע"י שופטים ושוטרים תתן לך שלכל אלו השערים צריך יהודי למנות על עצמו שופטים ושוטרים.

כל הבטח שיהודי מביט בעיניו צריך לדון ולהתבונן מה רצון ה' שיראה ומה אינו לרצון ה'. יש הבטח של מצוה ויש הבטח של איסור וכמ"כ בשמיעה יש שמיעה של מצוה בדברי תורה וכדו' ויש שמיעה של איסור וכמו"כ בחוטם ריח של מצוה כמו ברכת בשמים במוצ"ק וכן בפה באכילה ובדיבור.

והכלל בכל זה הוא שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך שבכל השערים צריך שיהיו לו שופטים ושוטרים שופט מורה על ענין התבוננות השכלית מה לקרב ומה לרחק ושטר מורה על גדרים וסייגים.

ועוד מכלל השערים שבאדם עניני המדות שהמה השרשים והשער לכל מעשי האדם. הקב"ה הטוב ומיטיב ברא את האדם רק כדי להיטיב לברואיו וכל הענינים שברא כולם עשויים להביא אל הטוב. וכן כל השערים מביאים לקראת הטוב או חלילה יכולים להביא את האדם אל הרע.

ובמשמעות אשר ה' אלקיך נותן לך, י"ל עוד ע"ד דברי הרמב"ם במו"נ המובא בריש שו"ע כשיש האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת.

וזהו שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך, שתתן לך שופטים ושוטרים כאלו שיחדירו בך את ההכרה שה' אלקיך, לדעת תמיד שהמלך הגדול והנורא עומד עליו ורואה במעשיו.

מותאם ונערך עם השלמת מקורות ע"י בנו יונתן יוסף, מתוך שיחתו השבועית של הרב בצרפתי.

לקבלת השיחה ב M או ב WhatsApp : A0583245820@gmail.com או באתרים לדעת ודרשו

ג.בין דם לדם

כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגוע לנגוע דברי ריבית בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו: (יז, ח)

ומסביר רש"י:

כי יפלא. כל הפלאה לשון הבדלה ופרישה, שהדבר נבדל ומכוסה ממך: בין דם לדם. בין דם טמא לדם טהור (סנהדרין פז, א, ספרי קנב):

בין דין לדין. בין דין זכאי לדין חייב:

ובין נגע לנגע. בין נגע טמא לנגע טהור:

דברי ריבנות. שיהיו חכמי העיר חולקים בדבר, זה מטמא וזה מטהר, זה מחייב וזה מזכה:

וקמת ועלית. מלמד, שבית המקדש גבוה מכל המקומות (סנהדרין פז, א):

ומובא בספר אדרת אליהו (בן איש חי):

כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבנות בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו. יובן בס"ד לרמזו כי ידוע שהאדם ע"י החטא פוגם בשמו שנקרא אדם שמסלק האל"ף ונשאר דם וזה היה הטעם שהביא אדה"ר מיתה לעולם כי ע"י חטאו פגם בשם אדם ונשאר דם הביא דם לעולם.

כנודע גם ע"י החטא שחוטא האדם פוגם בשם אדנ"י ומסלק האל"ף וישאר אותיות דין כי האל"ף בא למתק אותיות הדין כנודע והחוטא מגביר מדת הדין ומסלק האל"ף ח"ו ונשאר אותיות דין גם האדם ע"י עונותיו ח"ו נותן כח לסט"א לנגוע בקדושה ח"ו ולינק ממנה חלילה ע"ד מ"ש חז"ל ירדן שנטל מזה ונתן לזה וכו' וכנודע משם רבינו האר"י זיע"א זלה"ה וז"ש כי יפלא ממך דבר למשפט ר"ל שאם תראה שיש משפט ודין בעולם שהביא הקב"ה צרות ח"ו ויפלא ממך דבר הטעם של זה כי תאמר מדוע עשה ה' ככה לארץ הזאת הנה דע לך שאותיות דם שנשארו מהסתלקות האל"ף משם אדם היא גרמה להיות הדם בעולם באותו המשפט כי מדה כנגד מדה וזהו בין דם לדם בין מלשון הבנה ר"ל צריך שתבין שהד"ם הנשארים מאותיות אדם המה גרמו להם המיתה בעולם.

גם בין דין לדין ר"ל שתבין עוד שאותיות דין הנשארים משם אדנ"י הם גרמו לדין הזה הקשה שהיה בעולם. גם בין נגע לנגע ר"ל שתבין עוד שהנגע שנגעה הסט"א ח"ו בקדושה ע"י העונות לינק ממנה היא גרמה לנגע ההוא שהיה למטה בתחתונים שנעשה בהם המלקות רצועה בישא מאויבים הצרים אותם וכל העונות נתהוו ונעשו משורש עון של שנאת חנם כי עון זה שורש פורה ראש ולענה לכל העונות והם שגרמו לכל זאת וזהו דברי ריבנות בשעריך הוא עון ש"ח שהוא גרם וסיבב לכמה עונות שיהיה בהם פגמים אלו כי השנאת חנם היא כוללת במה עונות מחלוקת ולשה"ר וגאווה וכיוצא.

ולכן העצה היעוצה היא שאין תקנה כי אם בתשובה ומעשים טובים ולכן צריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו כי הוא בית המדרש אשר יושבים בו חכמי ישראל המורים לכל ישראל החוקים והתורות את הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשו ויורו להם דרך ישרה לעבוד את ה' ולשמור מצותיו וחוקותיו כל הימים כי שם הוא מקום טהרת האדם מטומאת היצה"ר וכמ"ש רז"ל אם פגע בכך מנוול זה משכחו לבית המדרש וזהו וקמת ועלית אל המקום וכו' ולכך אמר וקמת ועלית לרמזו שבהליכתך לבהמ"ד יהיה לך קימה ועילוי ובאת אל הכהנים הם הת"ח משרתי ה' העוסקים בתורה שהיא במקום הקרבנות כי זאת התורה לעולה ולמנחה וכו' הלויים שנלוים תמיד עם השכינה ומשתתפים בצערה כביכול ואחוזים ודבוקים בה ואל השופט הוא גדול הדור אשר יהיה בימים ההם ודרשת ענין התשובה ותיקון מעשיך והגידו לך את דבר המשפט ואז ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר ה' ושמרת לעשות ככל אשר יורוך על פי התורה אשר ירוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל:

כמה צריך להתרחק מהשנאת חנם, שמביא למחלוקת. וכתוב על זה מדרש נורא, שמובא בליקוטי תורה (כתבי האר"י) פרשת שופטים:

כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם וגו', ארו"ל [בווה"ח ובמדרשות ע"פ כרו לי זדים שיחות אשר לא כתורתך (תהלים קיט פה)] ששאלו מלאכי השרת להקב"ה (בשעת החרבון) רבש"ע כתבת בתורתך "ושפך את דמו וכסהו בעפר" (ויקרא יז, יג) וכאן כתיב שפכו דמים כמים (תהלים עט, ג), כי דמה בתוכה וגו' (יחזקאל כד, ז). כתבת בתורתך אותו ואת בנו לא תשחטו ביום א' (ויקרא כב, כח) וכאן כתיב הבנים נשחטים וכו' [במדרש אגדה דברים א, א מובא המדרש עם כמה שינויים וכאן הפסוק הוא אם על בנים רטשה (הושע י, יד)]. כתבת בתורתך וצוה הכהן ופנו את הבית (ויקרא יד, לו) וכאן וישרפו בית האלקים וכל כלי מחמדיה להשחית (דברי הימים ב לו, יט).

א"ל הקב"ה כלום יש שלום בעולם הואיל ואין שלום אין כלום.

וכ"ז רמזה לנו התורה בפסוק הזה כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם היינו ושפך את דמו וכו' בין דין לדין היינו אותו ואת בנו כו' כנ"ל ובין נגע לנגע היינו וצוה הכהן כו' כנ"ל.

והתשובה לכל זה דברי רבות בשעריך שע"י המריבות והעדר השלום שבהם גורם לכל זה, ומסיים וקמת ועלית אל המקום שע"י ירושלים עיר שחוכרה לה יחדיו שבה נעשו כל ישראל חברים וע"י התורה יתאחדו ויתווק בנייהם השלום (מכ"י בשם הרב זללה"ה).

ד.העבודה של אלול

מובא בספר אור גדליהו:

בשל"ה הק' (בפ' זו ד"ה נבאר) הביא שנתנו סימן "אריה שאג מי לא יירא" (עמוס ג, ח) אריה ר"ת אלול ראש השנה יום כיפור הושענא רבה.

ובפ' נצבים כתוב (ל, ו): "ומל' ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך" וכתב בעה"ט שהוא ר"ת אלו"ל "לכך נהגו להשכים להתפלל סליחות מר"ח אלול ואילך", ועוד שם "וכן לולא האמנתי לראות בטוב ה' (תהלים כז, יד) לולא אותיות אלו"ל, שמאלול ואילך חרדתי נגד ה'."

ונראה שכוונתו להגמ' (ברכות ד, א): (הבאנו כל הגמ')

[ודוד מי קרי לנפשיה חסיד והכתיב (תהלים כז, יג) לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים ותנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לולא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בכך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק בנייהם אם לאו, שמא יגרום החטא.

ומסביר רש"י:

שמא יגרום החטא. תירוץ הוא לעולם מוחזק בידו שהוא חסיד וזה שספק בידו אם יראה בטוב ה' לפי שהיה ירא שמא יחטא ויגרום החטא מלראות בטוב.]

וזהו הענין של חודש אלול להיות חרד נגד יום הדין הבא ולירא "שמא יגרום החטא".

ואיתא בגמ' (שם לג, ב) "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" ולכן כל הנסיונות שיש לאדם הרי תכליתם להביאו לידי יר"ש, כמו שבארנו בשם הח"י הרי"ם שבשעת הנסיון עוזב הקב"ה את האדם לעצמו ואין לו אלא היר"ש הטמונה בקרבו ותכלית הנסיון היא לטובת המנוסה להוציא כוחותיו אל הפועל כמו שביאר הרמב"ן כ"פ.

וזהו העבודה של חודש אלול להגביר את מידת היראה כדי שיוכל לעמוד בנסיונות הבאות בכל שעה ושעה.

והימים האלו מסייעים כמו שרמזו אני לדודי ודודי לי שהוא ר"ת אלו"ל שאם מתעוררים לעבודה, אני לדודי, אז בא סיוע מלמעלה, ודודי לי.

שנזכה להתחזק בחודש הזה בתורה, ביראה ובאהבת חנם.